

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ БАЊА ЛУКА
FACULTY OF PHILOSOPHY BANJA LUKA
Булевар војводе Петра Бојовића бр. 1а, Бања Лука
телефон: 051/322-780, 322-790, 323-080, 323-530
e-mail: fil.fakultet@blic.net

Број: 07/3.830-1/14
Дана: 28.04.2014. године

На основу члана 71. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број 73/10, 104/11, 84/12 и 108/13) Наставно-научно вијеће Факултета, на сједници одржаној 28.04.2014. године донијело је сљедећу

О Д Л У К У

о усвајању Извјештаја комисије за оцјену докторске дисертације

1.

Усваја се Извјештај комисије за оцјену докторске дисертације кандидата мр Боровоја Милошевића, под насловом «СРПСКО ПРАВОСЛАВНО СВЕШТЕНСТВО У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ У АУСТРОУГАРСКОМ РАЗДОБЉУ 1878–1918».

2.

Ментор код израде докторске дисертације био је др Ђорђе Микић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци.

3.

Саставни дио ове Одлуке је извјештај Комисије за оцјену докторске дисертације.

4.

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења.

Достављено:

1. Именованом
2. Сенату
3. Рачуноводству
4. У досије

Д Е К А Н
Проф. др Драго Бранковић

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ:

ИЗВЈЕШТАЈ
о оцјени урађене докторске тезе

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Наставно-научно вијеће Филозофског факултета у Бањој Луци је на сједници одржаној 27. фебруара 2014. бр. 07/3.300-1/14. донијело Рјешење о именовању Комисије за оцјену докторске дисертације „Српско православно свештенство у Босни и Херцеговини у аустроугарском раздобљу 1878–1918“, кандидата мр Боривоја Милошевића у следећем саставу:

1. Др Ђорђе Микић, редовни професор, Филозофски факултет Бања Лука; ужа научна област: Национална историја новог века, ментор.
2. Др Дејан Микавица, ванредни професор, Филозофски факултет Нови Сад; ужа научна област: Историја модерног доба, председник.
3. Др Сузана Рајић, ванредни професор, Филозофски факултет Београд, ужа научна област: Историја српског народа у новом веку, члан.
4. Др Милош Ковић, доцент, Филозофски факултет Београд, ужа научна област: Општа историја новог века, члан.

Датум и орган који је именовао комисију. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звање, назив уже научне области за коју је изабран у звање и назив универзитета и факултета у којој је члан комисије запослен.

1. УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ДОКТОРСKE ТЕЗЕ

Докторска дисертација „Српско православно свештенство у Босни и Херцеговини у аустроугарском раздобљу 1878–1918“ садржи 380 страница текста, 1.660 напомена из десет (10) архивских извора: Архив Босне и Херцеговине, Сарајево (девет фондова), Архив РС, Бања Лука (два фонда), Архив РС, Добој (један фонд), Архив Тузланског кантона, Тузла (један фонд), Архив Херцеговине, Мостар (један фонд), Архив Србије, Београд (два фонда), Архив Југославије, Београд (један фонд), Архив САНУ, Београд (два фонда), Хисторијски архив Сарајево (два фонда) и Архив Српске православне епархије Зворничко-тузланске (АСПЕЗТ), Бијељина

(један фонд); 42 објављена извора; 14 шематизама; 58 штампаних листова-новина са простора Босне и Херцеговине, Србије и Хрватске; 11 мемоара; девет путописа; 144 монографије и 129 чланака-историјских расправа.

У складу са методологијом писања научно-истраживачких радова, докторска дисертација садржи укупно 14 поглавља:

1. Предговор
2. Увод
3. Регулисање статуса православне цркве у Босни и Херцеговини
4. Образовање православног свештенства у Босни и Херцеговини током аустроугарске управе
5. Православно свештенство у борби Срба за црквено-школску аутономију
6. Српско свештенство и просвјета у Босни и Херцеговини
7. Православно свештенство у научном, културном и привредном животу Босне и Херцеговине
8. Приватни живот православног свештенства
9. Материјални положај православног свештенства током аустроугарске управе
10. Односи православне и католичке цркве у Босни и Херцеговини током аустроугарске управе
11. Анексија Босне и Херцеговине и увођење уставности 1910. године
12. Православно свештенство током ратова за ослобођење и уједињење 1912—1918. године
13. Закључак/Summary
14. Извори и литература

а) Истаћи основне податке о докторској тези: обим, број табела, слике, број цитиране литературе и навести поглавља.

2. УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

Уочава се да је докторска дисертација проишла из кандидатових ранијих научних истраживања и његове професионалне одређености ка проучавању историје Српске Православне Цркве и свештенства, те верских односа у Босни и Херцеговини у XIX и почетком XX века. У уводном излагању кандидат мр Боривоје Милошевић је изложио основне замисли које су га водиле ка истраживању горе помените проблематике, те указао на резултате досадашњих истраживања на овом пољу.

Кандидат је исправно указао на чињеницу да је већина аутора који су се бавили проучавањем појединих тема из историје Српске Православне Цркве ово питање тек парцијално обрадила, у временском или у географском оквиру. Занемарена је анализа живота и рада православног свештенства, као специфичног друштвеног слоја који је доживио низ трансформација у време аустроугарске управе. Историја Српске Православне Цркве у XIX и почетком XX вијека, положај и улога

православног свештенства и данас су предмет честих политизација, недоумица и контраверзи, које су стога заслужиле пажљиву и непристрасну научну обраду.

Први озбиљни научни радови посвећени животу и деловању православног свештенства у Босни и Херцеговини су светло дана угледали тек почетком XX века. До тада су резултати ретких истраживања били саопштавани углавном на страницама штампе, најчешће црквеног карактера. Први, који су се ухватили у коштац са наведеним питањима, били су управо припадници свештеничког staleжа: Светислав Давидовић, Петар Рађеновић, Милан Карановић, Симо Стојановић, Нићифор Дучић, Тома А. Братић, Јоаникије Памучина и други. Иако нису били школовани историчари, њихови прилози историји православне цркве представљају темељ на којем су настајали и многи савремени радови и које је кандидат обилато користио приликом својих истраживања уједно указујући на њихове недостатке и неправилности.

Кандидат је даље указао на обимну историјску грађу, необјављене изворе, шематизме, црквену периодику и мемоаристику, која до сада није уопште или је сасвим мало кориштена, а која пружа обиље података на основу којих је кандидат извршио своје истраживање. Иако истраживачки изазовна, ова тематика до сада није привукла знатнију пажњу домаћих и страних аутора.

- а) Укратко истаћи разлог због којих су истраживања предузета и циљ истраживања;
- б) На основу прегледа литературе сажето приказати резултате претходних истраживања у вези проблема који је истраживан;
- в) Навести допринос тезе у рјешавању изучаване проблематике;
- г) У прегледу литературе треба водити рачуна да обухвата најновија и најзначајнија сазнања из те области код нас и у свијету.

3. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

Проучавање живота и рада православног свештенства у Босни и Херцеговини повезано је са низом тешкоћа. Физичко уништење, којем је српски народ у Босни и Херцеговини био изложен у XIX и XX веку, пратило је затирање његове духовности и културе. Само током Другог светског рата на простору Босне и Херцеговине уништено је више десетина манастирских и парохијских библиотека и архива, чиме је неповратно изгубљена огромна архивска грађа неопходна за проучавање овог питања. Зато се од почетка истраживања ове теме кандидат мр Боривоје Милошевић сусретао са низом техничких проблема које је временом успио савладати. Повремени недостатак архивских извора компензован је кориштењем објављене грађе, шематизама, путописа, мемоаристике, штампе и других извора. Истраживачки пут је био дугачак и водио је од Бање Луке, преко Сарајева, Тузле, Добоја, Мостара, до научних и културних установа Београда, Загреба и Новог Сада.

Кандидат мр Боривоје Милошевић се приликом обраде тезе превасходно користио компаративном и аналитичком методом истраживања. Тиме је успешно реконструисао историјске догађаје и појаве важне за историју православног

свештенства у Босни и Херцеговини. Тамо где је то било потребно и могуће, извршено је поређење са животом, друштвеним положајем и деловањем православног свештенства и ван граница покрајина. Поред литературе српских писаца, приликом израде дисертације коришћена су и дела оних аутора који су писали на енглеском и њемачком језику. Кориштена литература, креће се по питању настанка у широком временском распону од краја XIX до почетка XXI века и указује да кандидат мр Боривоје Милошевић редовно прати савремену научну продукцију из историјске области којом се бави.

Кандидат је уједно исказао висок степен критике према историјским изворима које је користио, те према резултатима претходних истраживања у много чему их исправљајући и надопуњујући.

- а) објаснити материјал који је обрађиван, критеријуме који су узети у обзир за избор материјала;
- б) дати кратак увид у примјењени метод рада при чему је важно оцјенити следеће:
- в) да ли су примјењене методе адекватне, довољно тачне и савремене, имајући у виду достигнућа на том пољу у свјетским нивоима;
- г) да ли је дошло до промјене у односу на план истраживања који је дат приликом пријаве докторске тезе, ако јесте зашто;
- д) да ли испитивани параметри дају довољно елемената или је требало испитивати још неке, за поуздано истраживање;
- е) да ли је статистичка обрада података адекватна;
- ж) да ли су добивени резултати јасно приказани;

4. РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Основни разлог проучавања ове теме лежи у њеној неистражености и чињеници да у српској историографији нема студија нити већих научних целина о обрађеној проблематици. Осим неколико монографија које свештенство у Босни и Херцеговини обрађују тек кроз призму свеукупне историје Српске Православне Цркве, те расправа који се баве односом аустроугарских власти према истој, ускраћени смо за обимније научно дело које даје целовит приказ националног и културног деловања српског свештенства у раздобљу ослободилачких покрета и стварања независне националне државе.

Резултати докторске дисертације кандидата мр Боривоја Милошевића најпре произилазе из широке архивске грађе, објављених извора и литературе која је кориштена током истраживања. Кандидат је полазећи од радова неколицине угледних истраживача на овом научном пољу (Б. Маџар, М. Папић, Т. Краљачић, П. Пузовић и др.), њихове резултате у много чему надопунио, проширио и указао на нека сасвим неистражена питања из историје православне цркве и свештенства у Босни и Херцеговини.

Положај српског православног свештенства и његова улога у друштвеном животу Босне и Херцеговине с краја XIX и почетка XX века представља важно научно питање. У овом периоду, православно свештенство је одиграло битну улогу у ослободилачким, просветитељским, духовним, али и политичким акцијама српског

народа у земљи. Кандидат је јасно указао на корениту трансформацију кроз коју је прошао православни свештенички staleж у Босни и Херцеговини током аустроугарске управе и основне правце његовог друштвеног рада и деловања. Почетком XX вијека са друштвене позорнице почео је да ишчезава тип старог православног сеоског свештеника, припростог и необразованог, који се у свакодневном животу није знатно разликовао од својих парохијана. У таквим околностима, православно свештенство је пронашло нове моделе друштвеног деловања и јавног рада, који је временом сведен у уже црквене оквире. Посебно треба истаћи кандидатов напор да расветли страдање православне цркве и свештенства у Босни и Херцеговини током ратова за ослобођење и уједињење 1912—1918. године што представља завршно поглавље и уједно круну ове дисертације. Кандидат је исправно закључио како је православна црква, поред чисто верских, носила обиљежја културне и политичке организације, те задуго била носилац готово целокупног културно-просветног рада у народу. Уз поробљеног српског сељака стварно је био тек његов свештеник, који му је био учитељ и заштитник. Ова повезаност сељака и његовог свештенства стварана је вековима кроз њихов заједнички мукотрпни живот. Свештенство је марљивим радом неговало националну свест код Срба, а између више фактора који су деловали на изграђивање душе српског народа, онакве каква се јавља у XIX веку, кључну улогу има светосавска црква са немањићком државном традицијом.

Квалитетна обрада теме представља драгоцен прилог познавању историје деловања Српске Православне Цркве и њеног свештенства као важног чиниоца социјалне динамике српског националног покрета у Босни и Херцеговини у раздобљу аустроугарске управе, али и немали допринос свеукупној историји српског народа у Босни и Херцеговини.

Добијени резултати ће сасвим сигурно послужити као полазна тачка многим будућим истраживачима овог питања. Овим радом кандидат се сврстао у ред ретких истраживача који су се ухватили у коштац са једном изазовном историјском темом, те је у знатној мери заокружио ранија истраживања из исте области.

Докторска дисертација кандидата мр Боривоја Милошевића нема за циљ да стави дефинитивну тачку на истраживање историје Српске Православне Цркве и свештенства у Босни и Херцеговини, већ уједно отвора нека нова питања и указује на другачије правце и могућности истраживања поменуте проблематике. У томе лежи посебна вредност овог рада.

- а) Укратко навести резултате до којих је кандидат дошао;
- б) Оцијенити да ли су добивени резултати правилно, логично и јасно тумачени, упоређујући са резултатима других аутора и да ли је кандидат при томе испољавао довољно критичности;
- в) Посебно је важно истаћи до којих нових сазнања се дошло у истраживању, који је њихов теоријски и практични допринос, као и који нови истраживачки задаци се на основу њих могу утврдити или назирати.

5. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

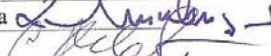
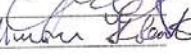
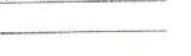
Кориштењем необјављене архивске грађе, те њеним поређењем и укрштањем са објављеним историјским изворима и већ познатим резултатима истраживања из области црквене историје, кандидат мр Боривоје Милошевић је допринео бољем разумевању и познавању једног важног питања из српске националне историје. Посебну тежину дисертацији дају до сада нимало или недовољно кориштени историјски извори које је кандидат имао у виду приликом истраживања.

Посматрано у целини, докторску дисертацију кандидата мр Боривоја Милошевића одликују највиши научни стандарди уобичајени код радова ове врсте из области историјских наука.

На основу свега наведеног, чланови Комисије са задовољством предлажу Наставно-научном вијећу Филозофског факултета у Бањој Луци и декану, академику Драги Бранковићу да кандидату мр Боривоју Милошевићу одобри одбрану докторске дисертације под називом „Српско православно свештенство у Босни и Херцеговини у аустроугарском раздобљу 1878—1918“.

- а) Навести најзначајније чињенице што тези даје научну вриједност, ако исте постоје дати позитивну вриједност самој тези;
- б) Ако је приједлог негативан, треба дати опширније образложење и документовано указати на учињене пропусте, односно недостатке написане докторске тезе.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Ђорђе Микић
2. Проф. др Дејан Микавица
3. Проф. др Сузана Рајић
4. Доц. др Милош Ковић
5. _____
6. _____

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ: Члан комисије који не жели да потпише извјештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извјештај образложење, односно разлог због којих не жели да потпише извјештај.